

GRUNDLAGSUTSKOTTET

Utlåtande 10/1996 rd

Regeringens proposition 30/1996 rd

Till Förvaltningsutskottet

Riksdagen remitterade den 2 maj 1996 regeringens proposition 30/1996 rd med förslag till lagar om Kommunernas garanticentral och om ändring av 1 § lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare samt av 2 § lagen om finansinspektionen till förvaltningsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet skall avge utlåtande i saken till förvaltningsutskottet.

Utskottet har hört regeringsrådet Aulikki Mentula vid inrikesministeriet, chefen för juridiska servicen Kari Prättälä vid Finlands Kommunförbund samt professorerna Antero Jyränki och Ilkka Saraviita.

Grundlagsutskottet har behandlat ärendet ur statsförfattningsrättslig synvinkel och anför vördsamt följande.

Regeringens proposition

Regeringen föreslår en lag om Kommunernas garanticentral, en offentligrättslig inrättning, som skall säkerställa och utveckla kommunernas gemensamma medelsanskaffning.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så fort som möjligt sedan de blivit antagna och stadfästa.

Enligt motiven till lagstiftningsordningen är det viktigt att kommunerna enligt lagförslaget blir medlemssamfund i Kommunernas garanticentral och får ansvar för garanticentralens utgifter och förbindelser. I motiven nämns bland annat att kommunerna kan besluta att inte bli medlemssamfund i garanticentralen. Vidare kan bara kreditinstitut som kommunerna har bestämmanderätt över beviljas garantier av garanticentralen. Lagen säkerställer medlemssamfundens medinflytande över garanticentralens verksamhetsprinciper. Medlemssamfundens gemensamma ansvar begränsas i lagen. Om det uppkommit

en betalningsskyldighet på grundval av en garanti som garanticentralen har beviljat, skall den i första hand täckas med medel ur garanticentralens fond och beredskapskreditarrangemang och först i andra hand med betalningsandelar som uppbärs hos medlemssamfundet. De bestäms i proportion till invånarunderlaget i medlemssamfundet för att garantera största möjliga likabehandling i ekonomiskt hänseende. Garanticentralen skall återbetala medlemssamfundets bidrag jämte ränta så fort det finns medel för ändamålet. Regeringen anser att den föreslagna lagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Det har dock ansetts tillrådligt att inhämta utlåtande av grundlagsutskottet i saken.

Utskottets ställningstaganden

Ärendet, framför allt det första lagförslaget, är konstitutionellt viktigt med hänsyn till principen om det kommunala självstyret. Enligt 51 § 2 mom. regeringsformen skall kommunernas förvaltning vara grundad på medborgerlig självstyrelse enligt vad särskilda lagar stadgar om det.

Grundlagsutskottet har i en förhållandevis lång rad tolkningar (t.ex. GrUU 9/1994 rd) ansett att det kommunala självstyret garanterats i grundlagen framför allt i det avseendet att det inte genom vanliga lagar skall vara möjligt att göra så stora ingrepp i självstyrelsens centrala särdrag att den helt förlorar sin betydelse. Kommunernas beskattningsrätt och kommuninvånarnas rätt att själva utse sina förvaltningsorgan är exempel på delområden av självstyret som skyddas av grundlagen.

Propositionen avser grundande av en offentligrättslig inrättning, Kommunernas garanticentral. Den skall säkerställa och utveckla kommunernas gemensamma medelsanskaffning. Vidare kan den bevilja garantier för medelsanskaffning

till kreditinstitut som direkt eller indirekt ägs av kommunerna eller som kommunerna har bestämmanderätt över.

Kommunernas samverkan i garanticentralen avser enligt propositionen privaträttslig verksamhet, att bevilja garantier. Det är inte obligatoriskt för kommunerna att vara medlemmar i garanticentralen. När lagen träder i kraft kan en kommun anmäla till det behöriga ministeriet att den inte vill bli medlemssamfund i garanticentralen. Medlemssamfundens ansvar för garanticentralens likviditet, inte minst skyldigheten att återbetala medlemmarnas betalningsandelar, är av det slag att en enskild kommun knappast kan drabbas av en slutlig ekonomisk förlust till följd av andra kommuners försummelser. Utskottet menar att det arrangemang som lagförslaget innebär inte står i strid med 51 § 2 mom. regeringsformen om kommunernas självstyrelse.

Utskottet uppmärksammar 15 § i det första

Helsingfors den 14 maj 1996

lagförslaget, där det stadgas att ett medlemssamfund bara kan framställa ett yrkande på rättelse av ett beslut om sin betalningsandel. I ljuset av motiven till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 s. 25/I) står det dock klart att förslaget inte bereder några problem med tanke på 16 § regeringsformen om ändringssökande, eftersom beslutet gäller en kommun.

Utskottet omfattar motiveringen till propositionen på den punkten att lagen om Kommunernas garanticentral inte gäller kommunerna i landskapet Åland.

Med stöd av det ovan sagda anför grundlagsutskottet vördsamt

att lagförslagen kan behandlas i den ordning som föreskrivs i 66 § riksdagsordningen.

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Ville Itälä /saml, vice ordföranden Johannes Koskinen /sd samt medlemmarna Gunnar Jansson /sv, Anneli Jäätteenmäki /cent, Marjut

Kaarilahti /saml, Heikki Koskinen /saml, Risto Kuisma /sd, Osmo Kurola /saml, Johannes Lepänen /cent, Veijo Puhjo /vgr, Jorma Rantanen /sd och Maija-Liisa Veteläinen /cent.